

Zpráva o šetření ve věci výše invalidního důchodu pana A.

Pan A., [rodné číslo a adresa bydliště] (stěžovatel), mě ve svém podnětu požádal, abych prošetřil, zda mu Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) správně vypočetla jeho invalidní důchod.

A. Shrnutí závěrů

ČSSZ se při stanovení výše dílčího invalidního důchodu stěžovatele dopustila dvou pochybení:

- (1) nezjišťovala výši vyměřovacího základu (výdělku) stěžovatele za období od 5. 1. do 15. 1. 2019;**
- (2) chybně určila minimální výši důchodu stěžovatele dle českých předpisů.**

B. Skutková zjištění

ČSSZ přiznala stěžovateli ode dne 11. 8. 2022 dílčí český invalidní důchod pro invaliditu III. stupně ve výši 6 081 Kč. Stěžovatel získal celkem 7 933 dnů (tj. 21 let a 261 dnů) doby důchodového pojištění, z toho 3 216 dnů v českém systému důchodového pojištění (8 let a 296 dnů) a 4 717 dnů (12 let a 337 dnů) ve slovenském. Z této celkové doby pojištění činilo 7 242 dnů (tj. 19 let a 307 dnů) tzv. příspěvkovou dobu, tj. dobu, kdy stěžovatel odváděl ze svých výdělků pojistné na důchodové pojištění.

Nárok na český invalidní důchod stěžovateli vznikl jen díky započtení slovenské doby pojištění. ČSSZ proto musela stanovit výši důchodu jako dílčí. Nejprve vypočetla tzv. teoretickou výši důchodu, tj. výši důchodu, která by stěžovateli náležela, kdyby všechny doby pojištění získal v ČR. Následně určila skutečnou výši důchodu tak, že teoretickou výši vynásobila poměrem české doby pojištění vůči době celkové. Takto ČSSZ získala výši důchodu odpovídající českým dobám pojištění.

Stěžovatel má několik přetržek doby pojištění, které mají negativní vliv na výši jeho důchodu. Stěžovatel, jeho zdravotní pojišťovna ani úřad práce mi nesdělili žádné informace, na jejichž základě bych mohl od ČSSZ žádat provedení šetření další doby důchodového pojištění.

Po kontrole rozhodnutí ČSSZ a spisové dokumentace stěžovatele vyvstaly v jeho věci dvě sporné otázky:

- z jakého důvodu ČSSZ stěžovateli vyloučila v období od 1. 1. 2019 do 15. 1. 2019 pouze 4 kalendářní dny, když mu současně nezapočetla žádný vyměřovací základ; 11 dní doby pojištění rozměňuje výdělky stěžovatele dosažené v jiných obdobích;
- zda se ČSSZ v letech 2022 a 2023 seznámila s výší slovenského invalidního důchodu stěžovatele a jestli součet jeho dávek přesahoval minimální výši důchodu dle českých právních předpisů.

ČSSZ mi sdělila, že dobu pojištění v roce 2019 a vyloučenu dobu hodnotila podle evidenčního listu důchodového pojištění vystaveného zaměstnavatelem společnosti B. Podle údajů v evidenci ČSSZ byl stěžovatel dočasně práce neschopný od 17. 12. 2018 do 4. 1. 2019. Je možné, že po skončení dočasné pracovní neschopnosti se stěžovatel již do zaměstnání nevrátil, neboť ke dni 15. 1. 2019 skončil jeho pracovní poměr u tohoto zaměstnavatele.

ČSSZ dále uvedla, že samotná výše dílčího českého invalidního důchodu stěžovatele přesahovala minimální výši důchodu dle českých předpisů. Uvedla, že v roce 2022 činila minimální výše důchodu 4 670 Kč a od ledna 2023 sumu 4 810 Kč.

C. Právní hodnocení

Postup ČSSZ při výpočtu výše invalidního důchodu stěžovatele hodnotím jako správný, v souladu s platnou právní úpravou, vyjma dvou okolností.

C.1 Nevyjasněné výdělků z období od 5. 1. do 15. 1. 2019

Každá česká doba důchodového pojištění a každý český výdělek získaný pojištěncem v tzv. rozhodném období (v případě stěžovatele se jednalo o roky 1994–2021) mají vliv na výši dílčího invalidního důchodu. Všechny přetržky doby důchodového pojištění snižují výši důchodu. Podobně negativní vliv na výši důchodu má i doba pojištění, v níž pojištěnec neměl žádný výdělek a současně tato doba není tzv. **vyloučenou dobou**. Vyloučené doby mají tu výhodu, že nerozměňují výdělků pojištěnce, které získal v jiných obdobích. Typickou vyloučenou dobou v průběhu zaměstnání je doba dočasné pracovní neschopnosti.¹ Další častou vyloučenou dobou je období, kdy pojištěnec odváděl pojistné na důchodové pojištění, nelze však zjistit výši jeho vyměřovacích základů (výdělků, z nichž pojistné platil).²

ČSSZ je povinna v řízení o důchodu zjistit všechny rozhodné skutečnosti nejen pro nárok na dávku, ale rovněž pro stanovení její výše. **Musí tedy zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.**³

Základním důkazním prostředkem o době zaměstnání je evidenční list důchodového pojištění. Zaměstnavatelé jsou povinni do něj zaznamenat dobu pojištění, výdělků a vyloučené doby, které jejich zaměstnanec získal.

Pokud nějaký údaj v evidenčním listu chybí nebo pojištěnec namítá, že zaměstnavatel do evidenčního listu napsal nesprávné údaje, je ČSSZ povinna provést šetření doby pojištění. V jeho rámci ČSSZ požádá zaměstnavatele, aby jí sdělil chybějící údaje nebo aby se vyjádřil k výhradám pojištěnce.

Při hodnocení období od 1. 1. do 15. 1. 2019 vycházela ČSSZ z evidenčního listu důchodového pojištění, který vystavil bývalý zaměstnavatel stěžovatele. Ten do něj uvedl,

1 Ustanovení § 16 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

2 Ustanovení § 16 odst. 4 písm. c) zákona o důchodovém pojištění.

3 Ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu.

že stěžovatel měl 4 dny vyloučené doby. Kolonku, do níž měl napsat vyměřovací základ (výdělek) stěžovatele, však nechal prázdnou. Nenapsal do ní, že vyměřovací základ stěžovatele činil 0 Kč. Není proto jasné, zda stěžovatel nedosáhl žádného výdělku, anebo zaměstnavatel opomněl do evidenčního listu výdělek napsat. ČSSZ tedy měla v řízení o přiznání invalidního důchodu vyzvat zaměstnavatele, aby jí sdělil výši vyměřovacího základu stěžovatele. **To ČSSZ neučinila, v jejím postupu proto shledávám pochybení.**

C.2 Doplatek do minimální výše důchodu

ČSSZ je povinna poskytovat příjemcům českého důchodu, kteří bydlí v ČR a jimž byl důchod přiznán dle tzv. koordinačního nařízení⁴, **doplatek do minimální výše** dle českých právních předpisů.⁵

Při posuzování, zda doplatek náleží, či nikoliv, ČSSZ sčítá všechny důchody, které pojištěnec pobírá z členských států Evropského hospodářského prostoru a ze Švýcarska.

ČSSZ dále musí určit, kolik činí v konkrétním případě minimální výše důchodu dle českých právních předpisů.

U invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně připadají v úvahu **dvě minimální výše dávky**:

(A) Obecná

Obecná minimální výše platí pro **běžné invalidní důchody**. Zahrnuje celou základní výměru důchodu a částku 770 Kč jako výměru procentní.⁶ V roce 2022 činila tato minimální výše důchodu 4 670 Kč a od ledna 2023 částku 4 810 Kč.

(B) Zvláštní

Tato minimální výše dávky se uplatňuje v tzv. **mimořádných případech**⁷. Jedním z mimořádných případů je i situace, kdy pojištěnec před vznikem invalidity získal alespoň 15 let doby pojištění, kdy hradil pojistné na důchodové pojištění.⁸ Minimální výše důchodu v mimořádných případech zahrnuje celou základní výměru důchodu a výrazně vyšší procentní výměru. Procentní výměra se v těchto případech počítá z pevně stanovené částky odpovídající průměrné mzdě.⁹ Minimální výše invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně v roce 2022 činila částku 14 154 Kč a v roce 2023 sumu 14 667 Kč.

Stěžovatel získal před vznikem invalidity více než 15 let příspěvkové doby pojištění. ČSSZ proto byla povinna posoudit, zda součet jeho českého a slovenského invalidního důchodu přesahuje minimální výši důchodu v mimořádných případech. ČSSZ však použila pouze

4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení.

5 Čl. 58 koordinačního nařízení.

6 Ustanovení § 41 odst. 1 a 2 zákona o důchodovém pojištění.

7 Jsou vymezeny v § 42 zákona o důchodovém pojištění.

8 Ustanovení § 42 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.

9 Ustanovení § 17 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

obecnou minimální výši důchodu, a to i když jsem ji upozornil na to, že pro stěžovatele platí zvláštní minimální výše důchodu. V jejím postupu proto shledávám **pochybení**.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám Mgr. Ivaně Žáčkové, ředitelce sekce pro řízení úřadu ČSSZ, a žádám ji, aby se ve lhůtě 45 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěným pochybením a vyzooměla mě o přijatých opatřeních k nápravě.¹⁰ Pokud neodpoví, nepřijme opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, vydám závěrečné stanovisko, v němž navrhnou opatření k nápravě.¹¹

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 30. října 2024

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

¹⁰ Podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

¹¹ Podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.